

Sandra Jelenić Zidarič

ETIOPIJA – "ABIY-MANIJA"

Etiopski premier Abiy Ahmed

Vir: <https://www.change.org>

V Etiopiji je z novim premierjem Abiyem Ahmedom zavel nov reformni veter, ki je po desetletjih medetničnih sporov in nasilja v to starodavno in nikoli zares kolonizirano državo prinesel upanje v svetlejšo prihodnost. Zapriseženi demokrat in reformist z doktoratom iz varnostnih in mirovnih študij reforme sprejema z impresivno hitrostjo, podal je roko opoziciji, vrsto političnih zapornikov, aktivistov in novinarjev je osvobodil iz jetnišnic, povabil Etiopijce iz izgnanstva, da se vrnejo domov, lotil se je prave revolucije v medijih in odprl vrata svojega urada za vse, ki želijo stopiti v stik z njim. Pozitivne signale je nemudoma dal celi regiji, saj je podpisal mirovni sporazum z Eritrejo, ki je bila vse doslej največja "sovražnica" Etiopije in odprl mejo s to sosednjo državo. Z obiski v Džibutiju, Sudanu, Keniji in Somaliji je utrdil tudi temelje za stabilizacijo Roga Afrike, z ZAE pa se je dogovoril za finančno pomoč Etiopiji, katere prva od treh milijard US\$ je že prispela. Pa vendar ima

november 29, 2018

Abiyeva politična in ekonomska "revolucija od zgoraj" vrsto nasprotnikov iz prejšnjega režima in med uporniki iz različnih regij, zlasti manjšinskih Tigrajcev, ki so doslej imeli privilegiran položaj v državi. Nasilje v Etiopiji se čez noč ne more ustaviti. September 2018 je prinesel nove spopade in aretacije. Varnost v državi je za novega premiera najpomembnejše vprašanje. Nova vlada je podpisala sporazum o prenehanju sovražnosti z Osvobodilno fronto Oromo - OLF, najštevilčnejše etnije v Etiopiji. OLF je pred Abiyem nosila oznako teroristične organizacije. Preizkusni test za Abiyevu vlado bodo volitve leta 2020, do katerih bo treba sprejeti ustrezne reforme, premisliti o funkcionalnosti etno-federalizma, ki se ni pokazal kot uspešen in predvsem poskrbeti za odgovorno uporabo državnih sredstev prisile, da bi zagotovila mir in varnost v državi.

Dr. Abiy Ahmed¹ (42), nov etiopski premier in najmlajši afriški *leader*, pripadnik večinskega etiopskega ljudstva Oromo, ki šteje tretjino prebivalstva več kot 100 milijonske države, je v Etiopijo prinesel spremembe seizmičnih razsežnosti. Politično situacijo, ki so jo še do aprila letos označevali dolgoletni množični protesti in medetnično nasilje, je s svojimi hitrimi prijemi dobesedno postavil na glavo, a nikakor še umiril. Abiya je na mesto predsednika vlade imenoval svet vodilne stranke EPRDF - [Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front](#)² po odstopu njegovega predhodnika, premiera Hailemariama Desalegna v februarju letos, ki ni več videl izhoda iz nevzdržne situacije in politične krize v državi. Po podatkih *Human Rights Watch* je bilo v Etiopiji le od konca leta 2015 ubitih več kot tisoč ljudi, več deset tisoč pa je bilo aretiranih.

¹ Abiy Ahmed, trinajsti iz družine s petnajstimi otroki, ki so ga v otroštvu klicali Abiyot, kar pomeni "revolucija" (po etiopski revoluciji leta 1974 je veliko novorojenih otrok dobilo ime Abiyot), je že od zgodnjega otroštva kazal naklonjenost k izobraževanju. Z diplomom iz računalniškega inženiringa, magisterijem na temo transformacijskega vodenja z univerze Greenwich v Londonu, magisterijem iz poslovne administracije z Leadstar univerze za menedžment in vodenje iz Adis Abebe v partnerstvu z Ashland univerzo v Ohiu ter doktoratom z Inštituta za mirovne in varnostne študije univerze v Adis Abebi na temo tradicionalnih medverskih konfliktov v Etiopiji, ki jo je nadgradil s strokovno raziskavo o de-eskalaciji konfliktov v afriškem rogu, je strokovno več kot ustrezno pripravljen na položaj premiera v državi, ki jo medetnični spori hromijo že desetletja. Analitiki vidijo pri tem prednost tudi v njegovem mešanem krščansko-muslimanskem poreklu in znanju treh glavnih jezikov v državi. Več o Abiyu Ahmedu [tukaj](#).

² Vladajoča koalicija v Etiopiji je sestavljena iz štirih strank - [Oromo Peoples' Democratic Organization](#) (OPDO), (ANDM), [Southern Ethiopian People's Democratic Movement](#) (SEPDm) in [Tigrayan People's Liberation Front](#) (TPLF). V federalni državi je devet etničnih administrativnih regij in dve območji s samoupravo – Adis Abeba in Dire Dawa. Predsednika države voli predstavniški dom parlamenta na 6 let, predsednika vlade imenuje parlament iz vrst vladajoče stranke po opravljenih zakonodajnih volitvah. Predstavniški dom parlamenta ima 547 sedežev, s petletnim mandatom, Svet federacije pa 110 predstavnikov. Več o tem [tukaj](#).

"*Sodobne Etiopije ni mogoče razumeti brez poznavanja njene preteklosti*", poudarja dr. Ernest Petrič.³ En sam odstavek o zgodovini te starodavne dežele, zapisan v ta namen, na tem mestu, je vsekakor premalo. A zainteresiranemu bralcu so na voljo mnogi zanimivi viri o tej nikoli kolonizirani afriški deželi, z izjemo 2. italijansko-abesinske vojne ob italijanski zasedbi Etiopije od leta 1936 do 1941.

V Federativni demokratični republiki Etiopiji je od leta 1991 vodilna stranka EPRDF. Vršilec dolžnosti predsednika države je od oktobra 2013 Mulatu Teshome. Na tej točki se kaže spomniti, da je leta 1974 Mengistujeva vojaška hunta Derg⁴ s sovjetsko podporo v ozadju strmoglavila etiopsko monarhijo cesarja Haile Selasia (Ras Tafari), ki je bil na prestolu od leta 1930 in leta 1987 ustanovila Ljudsko demokratično republiko Etiopijo, vendar je bila v maju 1991 tudi sama strmoglavljena s strani EPRDF. Po zlomu Mengistujevega režima je bila ustanovljena Tranzicijska vlada Etiopije, ki je istega leta navezala stike z ZDA in Zahodno Evropo ter prejela obsežno pomoč od zahodnih držav in Svetovne banke. Leta 1995 so bile prve demokratične parlamentarne volitve. Zmagala je EPRDF. Mengistuja, ki se je po zlomu režima zatekel v Zimbabve, je leta 2006 Federalno višje sodišče v Etiopiji po 12 letih sojenja obsodilo za genocid, zaradi vrste umorov in nasilja v času njegove vojaške diktature.⁵

EPRDF je razglasila zmago na volitvah tudi leta 2000 in ponovno leta 2005, sredi protestov in uporov, posledica katerih so bile mnoge smrtne žrtve in aretacije na stotine političnih voditeljev, tudi nekaterih izvoljenih na volitvah, novinarjev in opozicijskih aktivistov. Začela so se politična sojenja 119 ljudem za izdajo. Po podatkih *State Departmenta* je bilo v letu 2009 v Etiopiji na stotine političnih zapornikov. Med njimi voditeljica največje opozicijske stranke *Unity for Democracy and Justice*, Birtukan Mideksa. Organizacije za človekove pravice so opozarjale na množične kršitve človekovih pravic in svobode medijev. EPRDF je zmagala tudi na volitvah leta 2010, opozicija je dobila le dva sedeža v parlamentu, a je na

³ Dr. Ernest Petrič - Od cesarja do voditelja: Etiopija včeraj, danes, jutri, MK, Ljubljana 1988

⁴ Več o vojaški hunti Derg [tukaj](#).

⁵ V letih 1977 in 1978 je bilo kot posledica Mengistujevega "rdečega terorja" ubitih več kot 500 tisoč ljudi, Mengistu se je kot sredstev za ohranitev oblasti posluževal tudi množičnih deportacij in stradanja prebivalstva. Velika lakota je med leti 1983-85 prizadela okrog osem milijonov ljudi, okrog milijon ljudi pa je umrlo.

november 29, 2018

volitvah leta 2015 tudi ta dva izgubila. Evropski in zahodni opazovalci etiopskih volitev opozarjajo na nizke demokratične standarde, afriški opazovalci pa večjih kršitev "ne vidijo".

Etiopijo so 5. avgusta 2016 zajeli množični protesti, v katerih je v policijskem nasilju umrlo na desetine protestnikov, ki so zahtevali konec kršitev človekovih pravic, izpustitev političnih zapornikov, pravičnejšo prerazdelitev premoženja, ustvarjenega v več kot desetih letih gospodarske rasti in vrnitev pokrajine Wolgajt k Amhara regiji. Sledil je najbolj brutalen zlom protestov v podsaharski Afriki od konca leta 2015.

Abiyeve reforme doma

Za novega etiopskega premierja Abiya Ahmeda je varnostno vprašanje v državi eno najbolj perečih, če želi čim hitreje izpeljati demokratične in gospodarske reforme ter umiriti razmere doma. Etnično motiviranim spopadom večine Etiopijcev, ki nasprotujejo prevladi manjšinskega ljudstva Tigrajcev, njegova administracija namenja posebno pozornost in skuša vzpostaviti vladavino prava, ki je, kot pravi Abiy, "lepilo, ki družbo drži skupaj/enotno". Njegov uspeh je že v prvih 100 dneh na oblasti pokazal, da se upor in bes proti vladi pri večini Etiopijcev spreminjata v brezpogojno podporo premierju, ki kaže vse značilnosti "Abiy-manije". S svojimi takojšnjimi reformnimi prijemi, katerih hitrost jemlje dih, je presegel vsa pričakovanja volivcev, njegova popularnost pa iz dneva v dan narašča. V Etiopiji naraščata tudi optimizem in vera v svetlo prihodnost države.

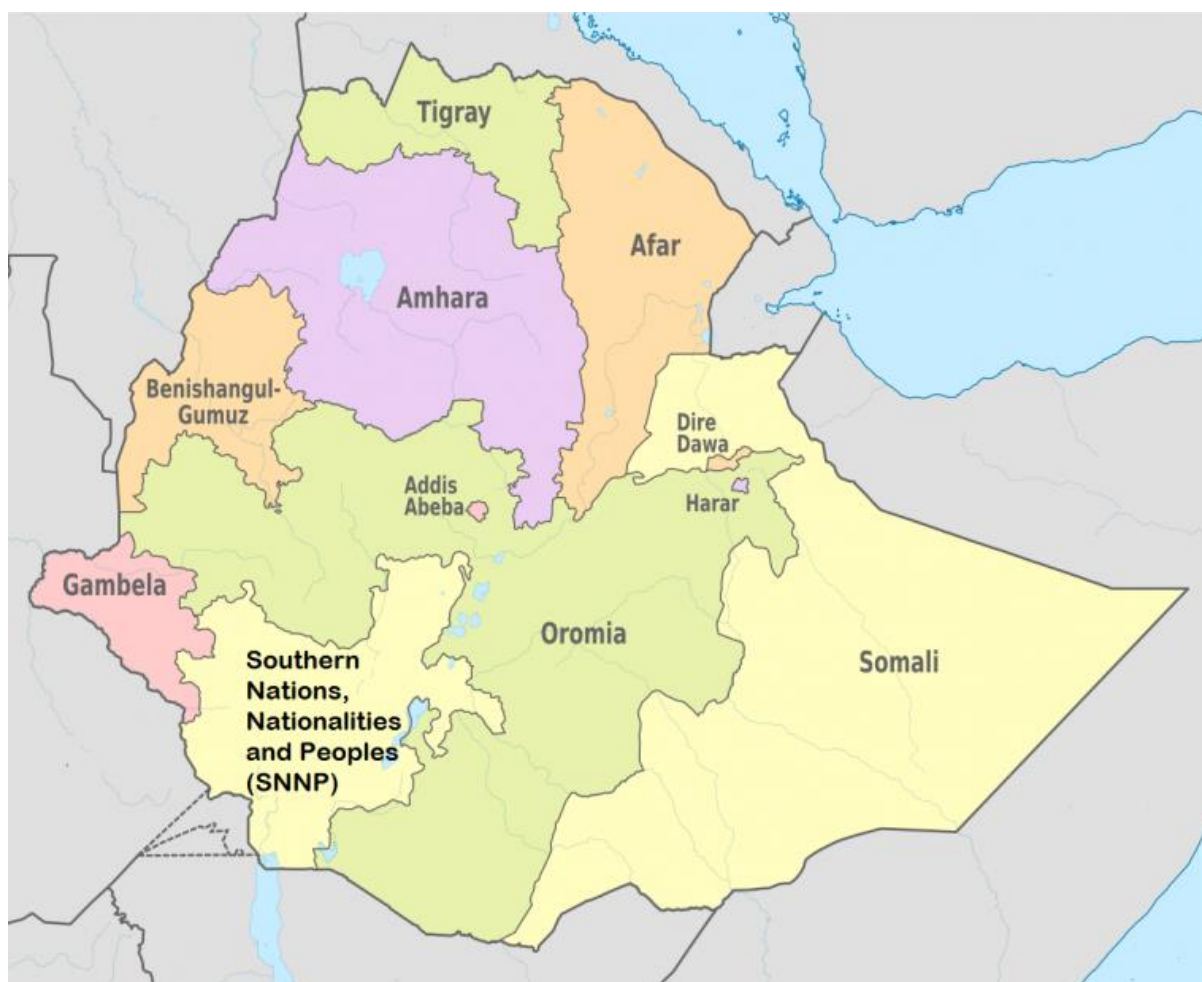
Abiy pravzaprav želi izpeljati politično in ekonomsko revolucijo odzgoraj pri čemer kaže veliko dozo poguma, glede na razmere v državi in na vrsto nasprotnikov, ki se niso pripravljene odpovedati dosedanjim privilegijem. V impresivno artikuliranem nastopnem nagovoru je Etiopijce nagovoril kot en narod. "Vlada je v službi ljudstva", pravi Abiy, ki je naredil revolucijo tudi v virtualnem svetu, preko socialnih medijev, kjer imajo možnost stopiti v stik z njim vsi, ki se ne želijo izpostavljati v javnih medijih. V njegovem uradu ni tajnice, ker želi biti dostopen vsem. Deblokiral je tudi vrsto spletnih strani in naredil vrsto pomembnih korakov v smeri liberalizacije gospodarstva. Novi premier je opoziciji podal roko sprave. Osvobodil je tisoče političnih zapornikov, opozicijskih aktivistov, novinarjev in opogumil

november 29, 2018

tiste, ki živijo v izgnanstvu, da se vrnejo v domovino. Zamenjal je vodjo varnostne službe in odgovorne za režim v jetnišnicah, v Etiopijo se vračajo politični emigranti.

Nova etiopska vlada je podpisala sporazum o koncu sovražnosti z Osvobodilno fronto Oromo – OLF, ki je do nastopa premierja Abiya nosila oznako terorističnega gibanja. Protesti v Oromo regiji so eden izmed največjih notranjih izzivov za premierja Abiya. "Borili smo se za spremembe, ki jih v Etiopiji vidimo danes. Vidimo pozitivne signale vključno s spoštovanjem vladavine prava. Zato se vračamo v domovino." – je izjavil Dawud Ibsa, vodja OLF, ki je v izgnanstvu v Eritreji preživel 26 let.

Devet etničnih regij v federalni Etiopiji in dve območji s samoupravo – Addis Abeba in Dire Dawa
Vir: EthioVisit.com

november 29, 2018

Kljub temu popolnega uspeha pri ustavitvi sovražnosti še ni. Etnične napetosti ob meji med Somali in Oromo ljudstvom na vzhodu Etiopije, ki so se začele septembra 2017, se nadaljujejo. Prav tako napetosti med Zahodnimi Guji iz Oromo regije in Gedeo etnijo iz SNNP na jugu osrednje Etiopije.

Nevarnost vsekakor predstavljajo sovražniki iz prejšnjega režima, ki se močno upirajo privatizaciji, sploh pa Tigrajci, ki izgubljajo dosedanje privilegije v politiki in gospodarstvu. Na nedavnem zborovanju v Adis Abebi v podporo Abiyevim reformam so premiera že skušali ubiti z granato. Zdi se, da "amaterski" napad (po oceni Stratforja) novega premiera ni prestrašil, saj se zaveda, da brez tveganja reform ne bo in tudi da ni vsem v interesu, da se dolgoletni spor z Eritrejo konča (manjšinsko ljudstvo Irob iz regije Tigray se npr. boji, da bodo ob normalizaciji odnosov z Eritrejo ostali brez dela ozemlja). Tukaj je tudi trda linija znotraj etiopskih varnostnih sil in uporniki iz nemirnih etiopskih regij. Nasprotnikov sprememb in demokratičnih reform ne manjka.

Regionalne implikacije

Kot kaže premier Abiy ni le dobra novica za Etiopijo, ampak tudi za stabilizacijo razmer Roga Afrike in ne nazadnje za etiopsko diasporo, ki je največja v ZDA in ki jo je obiskal v začetku avgusta.

Abiy tolerantno in spodbudno sodeluje z državami v regiji. Na Rogu Afrike je obiskal Džibuti in Sudan, nato Kenijo in Somalijo in predvsem Eritrejo, še do pred kratkim "glavno sovražnico" Etiopije. V juliju sta državi podpisali deklaracijo, ki je po dveh desetletjih prekinila sovražnosti, in jo nadgradila s podpisom mirovnega sporazuma sredi septembra letos. Podpisno slovesnost je v Saudski Arabiji ob navzočnosti generalnega sekretarja OZN Antonia Guterresa gostil saudski kralj Salman. Med državama sta bila odprta dva mejna prehoda, letalska povezava, veleposlaništvi in trgovske poti. Abiy je izkazal pripravljenost odpovedati se spornim obmejnim ozemljem, zaradi katerih je pred 20 leti padlo več tisoč Etiopijcev. V vojni z Eritrejo je od leta 1998 do podpisa miru iz leta 2000, ki ga strani nista spoštovali, v spopadih življenje izgubilo okrog 80 tisoč ljudi. Pričakovati je, da bo imel zagon demokratičnih reform v Etiopiji tudi *spillover* učinek na države v regiji. Generalni sekretar

november 29, 2018

Guterres je najavil, da bo Saudska Arabija kmalu gostila tudi predsednika Eritreje in Džibutija, dveh držav, ki sta prav tako v sporu. Abiy se je kar nekaj krat mudil tudi v Združenih arabskih emiratih in v Saudski Arabiji.

Na drugi strani pa bo Abiy Ahmed v danih razmerah, ko Etiopija potrebuje tudi zunanjo pomoč, težko ohranil status kredibilnega in neodvisnega voditelja. Od Združenih arabskih emiratom je Etiopija že prejela prvo od treh milijard US dolarjev pomoči, vendar bi bilo naivno pričakovati, da bo ta paket pomoči dodeljen brez pričakovanj "v zameno". Če nič drugega pa s tem Etiopija lahko postane del regionalnih iger moči (npr. kot zaveznica ZAE in Saudske Arabije v Zalivski krizi)⁶.

Kot kaže tudi Evropska komisija pripravlja program za podporo reform v Etiopiji, zlasti na področju uprave, zdravstva in izobraževanja, ki bi, med drugim, ustvarile nova delovna mesta za mlade (v Etiopiji je najmanj 70% prebivalstva pod 30 let!). Prav tako želi okrepiti sodelovanje na meji med Etiopijo in Eritrejo, kjer so se okrepili imigrantski tokovi in skrb zbuja vprašanje beguncev iz Sudana, Južnega Sudana in Eritreje (v letu 2018 že 18 tisoč novih beguncev v Etiopiji).⁷

"Svetla prihodnost" Etiopije?

V izogib prehitremu navdušenju nad novim reformnim vetrom, ki je zavel v Etiopiji po prihodu Abiya Ahmeda na premierski položaj se je treba soočiti z realnostjo, ki je vse prej kot rožnata. Medetnično nasilje v Etiopiji se nadaljuje, aretacije v zadnjem mesecu presegajo številko tisoč in nikakor ne morejo biti spodbuda Abiyevim načrtom. Bilo bi iluzorno pričakovati, da se bodo kar čez noč odpravile napetosti, ki hromijo Etiopijo že desetletja.

Umiriti etnične spore v Etiopiji - drugi največji afriški državi po številu prebivalcev, ki je federacija devetih etnično sestavljenih regij in osemdesetih etno-lingvističnih skupin, je

⁶ [Spletna povezava](#) - Qatar-Gulf crisis: All the latest updates

november 29, 2018

(pre)velik zalogaj za še tako pogumnega in zagnanega demokrata in reformista, kakršen je Abiy Ahmed. Največji problem je mogoče res spor med Oromo in Somali regijo, ki se sklicuje na 39. člen etiopske ustave in na pravico do samoopredelitve vključno s pravico do odcepitve, ampak nič manj zaskrbljujoči niso niti drugi, manjši etnični spori po celi državi, ki jo bolj od vsega opredeljuje "različnost." Morda bi Abiy moral razmisliti o novi, spremenjeni oz. prilagojeni federalni ureditvi, ki bi izboljšala medetnične odnose. Federalni sistem iz leta 1995 očitno ne ustreza današnji realnosti, saj ni okrepil tolerance, solidarnosti in enotnosti med etnijami. Zato vedno znova povzroča konflikte. Sploh pa je problem v regionalnih ustavah, ki niso v skladu s federalno, saj določajo "lastništvo" večinske etnije nad regijo in v tem smislu vse pripadnike manjšinskih etnij v neki regiji definirajo kot okupatorje na tujem ozemlju. Zato bo Abiy v prvi vrsti moral svojim nasprotnikom prepričati, da napake etničnega federalizma zlorablajo za podžiganje novih konfliktov. V tej luči opazovalci razmer v Etiopiji in analitiki svarijo tudi pred morebitno "balkanizacijo" Etiopije oz. odcepitvami nekaterih regij. Abiy bo prav tako moral veliko pozornosti nameniti organiziranemu kriminalu, v katerega je vpletena predvsem mlajša populacija v osrednji Etiopiji, kjer njegova administracija (še) nima popolnega nadzora.

Četudi mnogi v Etiopiji čustveno ocenjujejo, da je Abiy Ahmed "božji dar", ga mlajša populacija razume bolj kot "zdravilo, ki le blaži bolečine, a žal ne bo prineslo ozdravljenja". Prihodnost Etiopije v veliki meri povezujejo z volitvami, ki bodo leta 2020. Do takrat pa bo treba sprejeti ključne reforme v pravosodju, civilni družbi in medijih. Ravno po tem se bo ocenjevala Abiyeva "era", vključno z zagotovljeno stopnjo varnosti v državi, predvsem med njenimi najšibkejšimi, ekonomsko marginaliziranimi in etnično diskriminiranimi skupinami ter stopnjo gospodarskega razvoja, ki naj bi pravično in enakomerno dosegla vse dele države.

In ne nazadnje, v iskanju strukturnih prijemov za rešitev etničnih napetosti, bo Abiyeva administracija morala poskrbeti za odgovorno uporabo državnih sredstev prisile, da bi zagotovila mir in stabilnost v državi. Spomniti pa se velja zadnjih dveh desetletij prejšnjega stoletja, ko se je na afriški celini pojavilo kar nekaj "osvoboditeljev", ki so obljubljali demokratične spremembe, na koncu pa so se prelevili v nove diktatorje, odpravili zakonske

november 29, 2018

ovire za svoje dosmrtno mandate in države spreminjali v policijske.⁸ Vprašanje je, ali se bo podobno zgodilo Abiyu. Trenutno ničesar takega ni videti, a politična realnost v mnogih afriških državah nas uči, da je vsako še tako dobro spremembo treba podpreti in hkrati jemati z zdravo mero dvoma.

⁸ Leta 1986 je Yoweri Museveni v Ugandi strmoglavil dva diktatorja, leta 1991 je Meles Zenawi v Etiopiji strmoglavil Mengistuovo vojaško hunto, leta 1993 je Isaias Afwerki postal predsednik Eritreje po desetletja dolgem boju za neodvisnost, leta 1994 je Paul Kagame postal podpredsednik Ruande in de facto njen voditelj potem ko je pomagal ustaviti genocid. Istega leta je Nelson Mandela postal prvi črni predsednik Južne Afrike, potem ko je bil leta 1990 izpuščen iz zapora na Robben Islandu. Žal pa so se vsi naštetih voditelji, razen Mandele, vrnili k avtokraciji in tudi sami postali diktatorji. Širši pregled je [tukaj](#).